

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ»

Галузь знань	07 – Управління та адміністрування	Освітній рівень	Другий (магістерський)
Шифр і назва спеціальності	072 – Фінанси, банківська справа та страхування	Семестр	2
Назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування	Тип дисципліни	вибіркова
Факультет	Економіки та менеджменту	Кафедра	Фінанси, банківська справа та підприємництво

Обсяг:

За видами занять:

Кредитів ECTS	Годин	Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Лабораторних занять	Самостійна підготовка	Вид контролю
4	120	36	-	18	-	66	залік

ВИКЛАДАЧ

Коритько Тетяна Юріївна, taniakorytko@gmail.com

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри «Фінанси, банківська справа та підприємництво».
Досвід роботи - 26 років.
Автор понад 100 наукових та навчально-методичних праць.
Провідний лектор з дисциплін: «Фінанси», «Гроші та кредит», «Місцеві фінанси», «Фінанси підприємств» та ін.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Дисципліна спрямована на оволодіння теоретичними знаннями, уміннями та практичними навичками у галузі управління фінансовими ризиками, теоретико-методичними підходами до формування системи управління фінансовим ризиками, ознайомлення з пріоритетними напрямками розвитку ризик-менеджменту, відповідно до сучасних економічних процесів в Україні.
Мета та цілі	Метою дисципліни «Управління фінансовими ризиками» є послідовне формування у студентів знань основних положень теорії і практики ризик-менеджменту в сфері фінансових взаємовідносин суб'єктів господарської діяльності, а також надання теоретичних знань щодо механізму розробки стратегії управління фінансовими ризиками з метою їх зниження

Формат	Лекції (очний, заочний формат), практичні заняття (очний, заочний формат), консультації (очний, заочний формат), підсумковий контроль – екзамен (очний, заочний формат).
Пререквізити	Загальні та фахові знання, отримані на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти «Гроші та кредит», «Статистика», «Фінанси», «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Фінансовий менеджмент» та ін.).
Пореквізити	Знання з основ бюджетного менеджменту можуть бути використані під час написання магістерської роботи.

Компетентності відповідно до освітньо-професійної програми

Інтегральна компетентність (ІК)

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу..
ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання
СК 3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
СК 8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
ПРН 2. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів
ПРН 3. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності
ПРН 4. Відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
ПРН 7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПРН 8. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними
ПРН 9. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
ПРН 10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання
ПРН 11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.
ПРН 12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів

Вимоги викладача, політика курсу

Освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять згідно розкладу, не спізнюватись, а також самостійну роботу. Здобувач зобов'язаний працювати з навчальною та додатковою літературою, з інформацією на електронних носіях і в Інтернет-ресурсах. За умов пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття за наявності допуску викладача.
Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо студент відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Під час роботи над завданнями не припустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане в ході виконання завдання. У разі виявлення факту плагіату студент отримує за завдання 0 балів.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Лекція 1-2	Тема Т1. Теоретичні основи управління фінансовими ризиками	Практичне заняття 1	Ризик як об'єктивна економічна категорія. Поняття класифікація, її наукове та практичне значення. Підходи до класифікації ризиків. Ознаки класифікації: причина виникнення, рід небезпеки, характер діяльності, з яким пов'язані відповідні ризики, об'єкти, на які спрямовані ризики. Класифікація ризиків за наслідком їх діяльності. Класифікація фінансових ризиків. Загальна характеристика основних груп фінансових ризиків. Поняття управління ризиком. Стратегія і тактика управління ризиком. Структурна схема ризик - менеджменту. Функції ризик - менеджменту. Характеристика функцій суб'єкта управління в ризик - менеджменті: прогнозування, організація, регулювання, координація, стимулювання, контроль.	самостійна робота	Сутність ризик - менеджменту як форми підприємництва. Організація ризик - менеджменту. Основні правила ризик - менеджменту. Способи прийняття рішення в стратегії ризик - менеджменту. Методи ризик - менеджменту: уникнення, прийняття, передання, зниження.
Лекція 3-4	Тема Т2. Особливості ризик-менеджменту страхової організації	Практичне заняття 2	Страховання в системі ризик-менеджменту. Основні поняття страхування. Страхові ризики. Критерії страховальності ризиків. Сутність, зміст і види страхування. Методи страхування. Переваги страхування як методу управління фінансовими ризиками. Основні проблеми страхування. Загальна характеристика ризик-менеджменту страховика. Закономірності функціонування страхових компаній. Джерела коштів страховика. Структура коштів страхової компанії.		Інвестиційна діяльність страховиків. Стійкість страхової компанії. Оцінка ризиків функціонування страхової компанії. Загальна характеристика страхового андеррайтингу. Практичне застосування ризик-менеджменту в страхуванні.
Лекція 5-7	Тема Т3. Дослідження систематичних та несистематичних ризиків підприємства	Практичне заняття 3	Дослідження систематичних (ринкових) ризиків підприємства. Сутність кон'юнктури фінансового ринку, дослідження кон'юнктури фінансового ринку методами технічного та фундаментального аналізу. Дослідження несистематичних ризиків підприємства.		Дослідження внутрішнього фінансового середовища підприємства, оцінка типу фінансової політики підприємства, аналіз фінансових інструментів підприємства.
Лекція 8-9	Тема Т4. Система кількісних оцінок фінансового ризику	Практичне заняття 4	Ризик в абсолютному виразі. Ризик у відносному виразі. Аналіз існуючих методів оцінки ризику. Схема аналізу ризику. Оцінка можливих втрат підприємства. Інтегральна оцінка ризику. Інтегральні характеристики ризику. Роль інтегральних показників ризику в фінансовому плануванні діяльності підприємства.		Якісна та кількісна оцінка ризику. Методи кількісної оцінки ризику. Метод математичної статистики. Метод аналізу чутливості. Метод експертних оцінок. Метод дерева рішень. Метод доцільності витрат.
Лекція 10-12	Тема Т5. Особливості управління фінансовими ризиками операційної діяльності підприємства	Практичне заняття 5	Управління ризиком зниження фінансової стійкості підприємства. Сутність та особливості ризику зниження фінансової стійкості підприємства. Характеристика кредитного ризику підприємства, методи його зменшення.		Поняття та методи управління ризиком неплатоспроможності підприємства.
Лекція 13-14	Тема Т6. Особливості управління фінансовими ризиками в інвестиційній діяльності	Практичне заняття 6	Управління проектними ризиками підприємства. Сутність та особливості виникнення проектних ризиків, можливі наслідки та методи їх нейтралізації. Управління ризиками фінансових інструментів інвестування.		Характерні ризики окремих інвестиційних інструментів. Методи їх зменшення.
Лекція 15-16	Тема Т7. Особливості управління фінансовими ризиками в банківській діяльності	Практичне заняття 7	Методи оцінки кредитного ризику. Сутність кредитного ризику. Особливості якісного та кількісного аналізу кредитного ризику. Методи зниження кредитного ризику. Сутність і зміст відсоткового ризику. Значення відсоткового ризику. Стратегії управління відсотковим ризиком (загальна характеристика). Метод структурного балансування. Управління процентною маржею. Сутність ризику ліквідності. Характеристика джерел ризику ліквідності. Класифікація ризику ліквідності. Теорії управління ризиком ліквідності. Поняття і головні чинники валютного ризику. Класифікація валютних ризиків. Основні види валютного ризику: економічний, трансляційний, угод. Особливості управління валютними ризиками.		Гарантія, страхування, застава, резервування. Урахування кредитного ризику в прийнятті рішень. Визначення доцільності надання кредиту при визначеному рівні кредитного ризику, взаємозв'язок між відсотковою ставкою та рівнем ризиковості кредиту Основні положення геп-менеджменту. Кумулятивний геп.. Валютні операції та управління валютним ризиком. Управління валютною позицією банку.
Лекція 17-18	Тема Т8. Особливості нейтралізації ризику банкрутства при кризовому стані підприємства	Практичне заняття 8	Сутність антикризового управління підприємством. Поняття кризи на підприємстві, методи її визначення та сутність антикризового менеджменту. Методи зниження ризику банкрутства підприємства. Поняття банкрутства підприємства. Методи управління ризиком банкрутства підприємства.		Діагностика фінансової кризи на підприємстві. Методика діагностування кризового стану господарюючого суб'єкту.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Лекційні і практичні заняття укомплектовано наступним обладнанням: Мультимедійний проектор VE303G NEC, рік введення в експлуатацію – 2015; Ноутбук Samsung NP- SA31, рік введення в експлуатацію – 2018; БФП Canon i-SENSYS MF4410, рік введення в експлуатацію – 2016; Колонки incredible sound R 215, рік введення в експлуатацію – 2018; системний блок Intel Atom D525, рік введення в експлуатацію – 2015; монітор Lg e1940s monitor, рік введення в експлуатацію – 2015; Проекційний екран; ОС Windows 7, пакет офісних програм Microsoft office 2016, вільний доступ до Wi-Fi; Система дистанційного навчання і контролю Moodle – <http://moodle.dgma.donetsk.ua/course/view.php?id=955>

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна

- 1 Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання : навчальний посібник. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
- 2 Бердинець М. Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2018. 370 с.
- 3 Бланк И.А. Управление финансовыми рисками. К.: Ника-Центр, 2005. 600с.
- 4 Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. К.: КНЕУ, 2014. 480 с.
- 5 Економічний ризик: методи оцінки та управління : навч. посібник / [Т. А. Васильєва, С. В. Леонов, Я. М. Кривич та ін.] ; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.А. Васильєвої, канд. екон. наук Я. М. Кривич. Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2015. 208 с.
- 6 Загурський О. Управління ризиками. К.: Університет Україна, 2016. 244 с.
- 7 Ковальчук Т. Т., Ковальчук Н. П. Макроекономічні ризики: класифікаційні ознаки, способи виміру, шляхи мінімізації. К.: Знання, 2012. 301с.
- 7 Коритько Т. Ю. Булеев И. П., Тельнова А. В. Управление промышленным предприятием в условиях кризиса: моногр. Краматорск: ДГМА, 2011 – 196 с.
- 8 Коритько Т. ю. Організаційно-економічний механізм управління фінансовими ризиками на підприємствах : Дис... канд. наук: 08.06.01 - 2005.
- 9 Куцик П.О., Васильців Т.Г., Сороківський В.М., Стефаняк В.І. Сороківська М.В. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. Львів. 2016.318 с.
- 10 Лактіонова О. А. Л. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник / Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
- 11 Шклярук С. Г. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. Київ. 2019. 494 с.
- 12 Матвійчук А. В. Аналіз і управління економічним ризиком: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2015. 224 с.
- 13 Примостка Л. О., Лисенюк О. В., Чуб О.О. Банківські ризики : теорія та практика управління: монографія. К.: КНЕУ, 2015. 456 с
- 14 Ризик у ринковій економіці: навч. посіб. за ред .Т. Є. Андреева, Т. Е. Петровська. Харків: Бурун Книга, 2015. 128с.
- 15 Ястремський О. І. Моделювання економічного ризику. К.: Либідь, 2012. 176 с.
- 16Вітлінський В. В., Скіцько В. І. Ризик-менеджмент ланцюгів постачання в умовах цифрової економіки. Бізнес Інформ. 2018. № 4. С. 384-392

Додаткова

- 1 Семенова, К. Д. Організація системи управління ризиками на підприємстві / К. Д. Семенова; К. І. Тарасова // Вісник соціально-економічних досліджень 2015. – Вип. 3. – № 58. – С. 221–227.
 - 2 Панченко О. І. Типологізація фінансових ризиків як основа організації страхового захисту // БІ. 2019. №3 (494). – С. 351-360.
 - 3 Ананьєва Ю. В. Управління фінансовими ризиками – фактор стійкого розвитку підприємства реального сектору економіки. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2020. № 16(44). С. 127–135
 - 4 Волкова Н. І., Мухіна А. С. Фінансові ризики банку: оцінка та механізм нейтралізації. Modern Economics. 2020. № 22(2020). С. 6-12.
 - 5 Пернарівський О. В., Пернарівська О. О. Методи оцінювання ризиків у банківській діяльності. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 6 (17). С. 828-833.
 - 6 Орлик О.В. Механізм управління фінансовоекономічною безпекою підприємства та його основні складові. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2015. Вип. 2 (19). 232 с.
 - 7 Bilan, Y., Vasilyeva, T., Kryklii, O., & Shilimbetova, G. (2019). The creative industry as a factor in the development of the economy: dissemination of European experience in the countries with economies in transition. Creativity Studies URL: <https://doi.org/10.3846/cs.2019.7453>
 - 8.Boronos V., Plikus I. Aleksandrov V., Antoniuk N. Digital transformation of Ukraine: challenges of theory and practice in implementation of digital quality of life. Economic Annals-XXI, 2018, 172(7-8), 38-43 5. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard. 2017. URL: <https://www.oecd.org/sti/scoreboard.htm>
 - 9 Wynn, M. Chameleons at large: Entrepreneurs, employees, and firms – the changing context of employment relationships. Journal of Management and Organization. 2016, 22, 826–842.
- Web-ресурси:** Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>; Офіційний сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/>; Офіційний сайт державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>; Урядовий портал КМУ: <http://www.kmu.gov.ua/>; Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua/; Ліга. Нет. Фінанси: <http://biz.liga.net/industriya/>; Cambridge University Press : <http://journals.cambridge.org/action/login>; Elsevier, архівні колекції журналів: <http://www.sciencedirect.com/>

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ.

Ризик як об'єктивна економічна категорія. Поняття класифікація, її наукове та практичне значення. Підходи до класифікації ризиків. Ознаки класифікації: причина виникнення, рід небезпеки, характер діяльності, з яким пов'язані відповідні ризики, об'єкти, на які спрямовані ризики. Класифікація ризиків за наслідком їх діяльності. Класифікація фінансових ризиків. Загальна характеристика основних груп фінансових ризиків. Поняття управління ризиком. Стратегія і тактика управління ризиком. Структурна схема ризик - менеджменту. Функції ризик - менеджменту. Характеристика функцій суб'єкта управління в ризик - менеджменті: прогнозування, організація, регулювання, координація, стимулювання, контроль. Страхування в системі ризик-менеджменту. Основні поняття страхування. Страхові ризики. Критерії страхування ризиків. Сутність, зміст і види страхування. Методи страхування. Переваги страхування як методу управління фінансовими ризиками. Основні проблеми страхування. Загальна характеристика ризик-менеджменту страховика. Закономірності функціонування страхових компаній на підґрунті застосування інноваційного підходу. Джерела коштів страховика. Структура коштів страхової компанії Дослідження систематичних (ринкових) ризиків підприємства. Сутність кон'юнктури фінансового ринку, дослідження кон'юнктури фінансового ринку методами технічного та фундаментального аналізу. Дослідження несистематичних ризиків підприємства на основі поглиблення знань в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень. Ризик в абсолютному виразі. Ризик у відносному виразі. Аналіз існуючих методів оцінки ризику. Схема аналізу ризику. Оцінка можливих втрат підприємства. Інтегральна оцінка ризику. Інтегральні характеристики ризику. Роль інтегральних показників ризику в фінансовому плануванні діяльності підприємства. Управління ризиком зниження фінансової стійкості підприємства. Сутність та особливості ризику зниження фінансової стійкості підприємства. Характеристика кредитного ризику підприємства, методи його зменшення. Управління проектними ризиками підприємства з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Сутність та особливості виникнення проектних ризиків, можливі наслідки та методи їх нейтралізації. Управління ризиками фінансових інструментів інвестування та вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування. Методи оцінки кредитного ризику. Сутність кредитного ризику. Особливості якісного та кількісного аналізу кредитного ризику. Методи зниження кредитного ризику. Використовувати теоретичного та методичного інструментарію для діагностики і моделювання рівня фінансового ризику суб'єктів господарювання. Сутність і зміст відсоткового ризику. Значення відсоткового ризику. Стратегії управління відсотковим ризиком (загальна характеристика). Метод структурного балансування. Управління процентною маржею на основі оцінювання їх ефективності з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів. Сутність ризику ліквідності. Характеристика джерел ризику ліквідності. Класифікація ризику ліквідності. Теорії управління ризиком ліквідності. Оцінка ризику ліквідності на основі використання фундаментальних закономірностей розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності. Поняття і головні чинники валютного ризику. Класифікація валютних ризиків. Основні види валютного ризику: економічний, трансляційний, угод. Особливості управління валютними ризиками на основі адаптації та модифікації існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій. Сутність антикризового управління підприємством. Поняття кризи на підприємстві, методи її визначення та сутність антикризового менеджменту. Методи зниження ризику банкрутства підприємства на основі застосування інноваційних підходів. Поняття банкрутства підприємства. Методи управління ризиком банкрутства підприємства.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів для оцінювання успішності студента	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Нарахування балів
	90-100	A	відмінно	
	81-89	B	добре	
	75-80	C		
	65-74	D	задовільно	
	55-64	E		
	30-54	FX		
0-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:
 для денної форми навчання:

- поточний контроль (написання модульних контрольних робіт, усне опитування, виконання індивідуального завдання, самостійна робота): 50 % семестрової оцінки;
- підсумковий контроль (залік): 50% семестрової оцінки.

для заочної форми навчання:

- підсумкова тестова контрольна робота: 40 % семестрової оцінки;
- підсумковий екзамен: 60 % семестрової оцінки.

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ

Здобувач повинен дотримуватися «Стандарту академічної доброчесності Донбаської державної машинобудівної академії»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність, дотримуватися корпоративної культури, академічній доброчесності та етики академічних відносин, запобігати академічного плагіату. Дотримуватися вимог Інструкції про забезпечення належних протиепідеміологічних заходів. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при нерозв'язності конфлікту звертатись до завідувача кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва.

Силабус за змістом відповідає робочій програмі навчальної дисципліни

